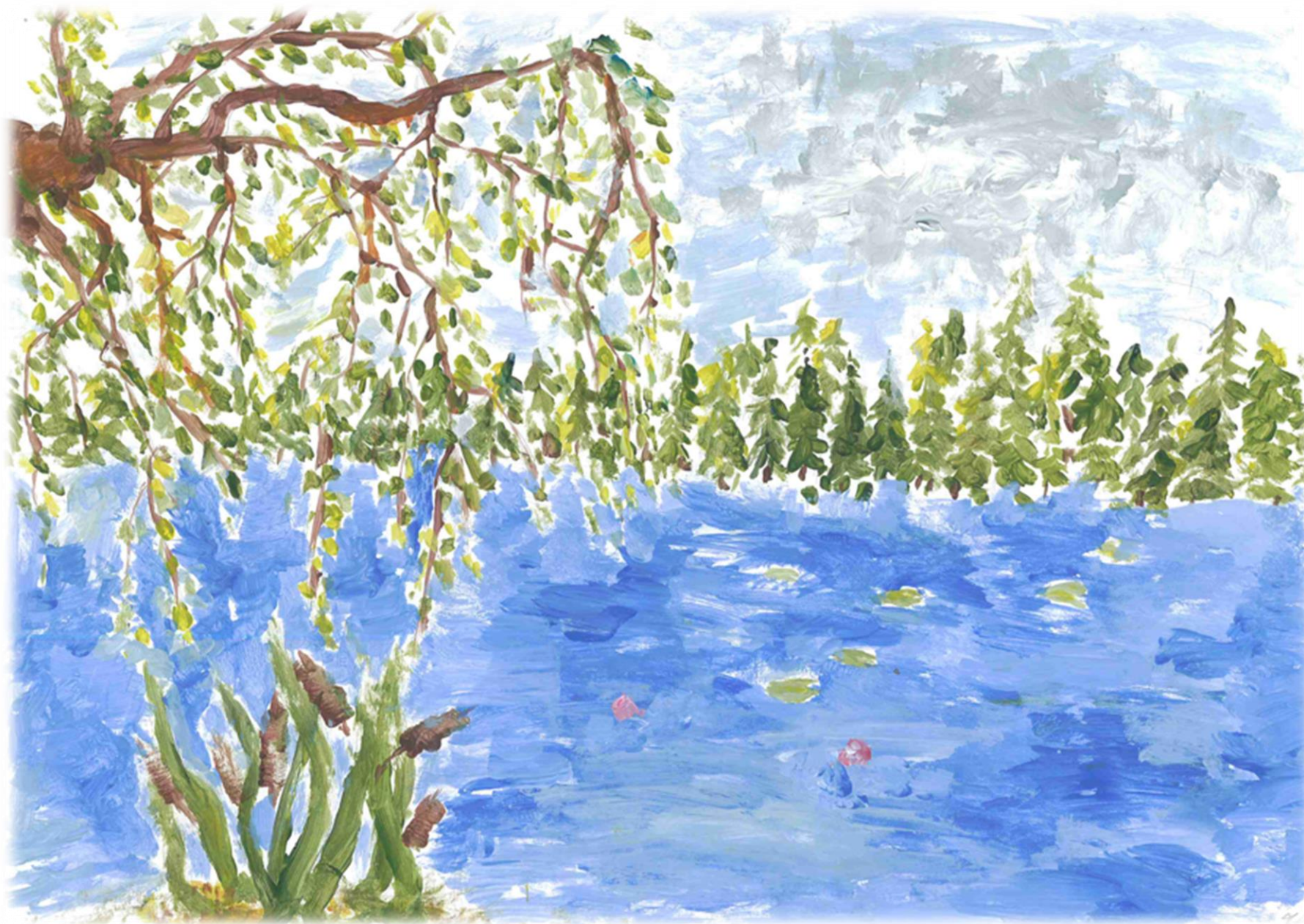

Taimi Kujanpää, 7. lk

Parikkalan ilmasto- suunnitelma 2025-2029

PARIKKALA

*Parasta
yhdessä*

ETELÄ-
KARJALAN
LIITTO

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Sisällysluettelo

Aluksi	<table><tr><td>Keskeiset käsitteet</td><td>3</td></tr><tr><td>Alkusanat</td><td>4</td></tr></table>	Keskeiset käsitteet	3	Alkusanat	4														
Keskeiset käsitteet	3																		
Alkusanat	4																		
Ilmastotyön nykytila, päästökehitys ja tavoite	<table><tr><td>Ilmastotyön verkostot</td><td>6</td></tr><tr><td>Kunnan päästökehitys</td><td>7</td></tr><tr><td>Arvio tulevasta päästökehityksestä</td><td>10</td></tr><tr><td>Päästökehityksen vertailua</td><td>11</td></tr><tr><td>Tavoite päästöjen vähentämisestä</td><td>14</td></tr></table>	Ilmastotyön verkostot	6	Kunnan päästökehitys	7	Arvio tulevasta päästökehityksestä	10	Päästökehityksen vertailua	11	Tavoite päästöjen vähentämisestä	14								
Ilmastotyön verkostot	6																		
Kunnan päästökehitys	7																		
Arvio tulevasta päästökehityksestä	10																		
Päästökehityksen vertailua	11																		
Tavoite päästöjen vähentämisestä	14																		
Toimenpiteet ja seuranta	<table><tr><td>Ilmastojohtaminen</td><td>16</td></tr><tr><td>Energia ja kulutus</td><td>19</td></tr><tr><td>Kestävä liikkuminen</td><td>23</td></tr><tr><td>Kestävä ruokajärjestelmä ja maatalous</td><td>27</td></tr><tr><td>Metsät, hiilinielut ja luonnon monimuotoisuus</td><td>29</td></tr><tr><td>Kierrätys ja kiertotalous</td><td>32</td></tr><tr><td>Sopeutuminen ja varautuminen</td><td>34</td></tr><tr><td>Viestintä ja osallistaminen</td><td>36</td></tr><tr><td>Suunnitelman toteutumisen seuranta</td><td>38</td></tr></table>	Ilmastojohtaminen	16	Energia ja kulutus	19	Kestävä liikkuminen	23	Kestävä ruokajärjestelmä ja maatalous	27	Metsät, hiilinielut ja luonnon monimuotoisuus	29	Kierrätys ja kiertotalous	32	Sopeutuminen ja varautuminen	34	Viestintä ja osallistaminen	36	Suunnitelman toteutumisen seuranta	38
Ilmastojohtaminen	16																		
Energia ja kulutus	19																		
Kestävä liikkuminen	23																		
Kestävä ruokajärjestelmä ja maatalous	27																		
Metsät, hiilinielut ja luonnon monimuotoisuus	29																		
Kierrätys ja kiertotalous	32																		
Sopeutuminen ja varautuminen	34																		
Viestintä ja osallistaminen	36																		
Suunnitelman toteutumisen seuranta	38																		

Keskeiset käsitteet

Kasvihuonekaasu	Ilmakehän kaasu (esim. vesihöyry, hiilidioksidi, metaani ja typpioksiduuli), joka päästää auringonsäteilyn lävitseen, mutta pidättää maan pinnalta saapuvaa lämpösäteilyä.
Ilmastonmuutos	Maapallon ilmaston tiedetään muuttuvan luonnollisista syistä. Nyt käynnissä oleva muutos on kuitenkin luonnolliseen ilmastomuuttumiseen verrattuna nopeaa, eikä se anna luonnolle tarpeeksi aikaa sopeutua muutokseen. Ihmistoiminnan seurauksena ilmakehään vapautuu liikaa kasvihuonekaasuja, jotka voimistavat kasvihuoneilmiötä ja aiheuttavat maapallon ilmaston lämpenemisen.
Ilmastotavoite	Ilmastotavoitteista puhutaan, kun toimija kuten yritys, yhdistys, kaupunki, valtio, alue jne. asettaa ilmastotyölleen tavoitteen esimerkiksi olla hiilineutraali. Yleisesti käytetty tavoite liittyy CO ₂ -päästöjen pienentämiseen ja ilmastomuutoksen hillintään. Päästöjen vähenemistä verrataan usein perusvuoden päästötasoon. Suomessa yleisiä perusvuosia ovat 1990 ja 2007.
CO ₂ e	Hiilidioksidiekvivalentti (myös CO ₂ -ekv) on kasvihuonekaasujen yhteydessä käytetty suure ja sen mittayksikkönä käytetään usein massa mittayksikköjä kuten kilo (kg) tai tonni (t).Hiilidioksidiekvivalentissa hiilidioksidin lisäksi on otettu huomioon myös muiden kasvihuonepäästöjen ilmastoa lämmittävä vaikutus.
ALas-laskentamalli	Suomen ympäristökeskuksen ALas päästölaskentajärjestelmä on yhdenmukainen kaikkien kuntien kesken ja sen avulla voidaan vertailla eri kuntien päästöjä myös asukaskohtaisesti. Laskenta kattaa kaikki Suomen kunnat ja 80 päästösektoria. Lisätietoa laskentamallista Suomen ympäristökeskuksen sivulla.
Hiilineutraalius	Hiilineutraalius tarkoittaa, että hiilidioksidipäästöjä tuotetaan korkeintaan sen verran kuin niitä voidaan sitoa ilmakehästä hiilinieluihin. Ilmastoneutraaliuden saavuttamiseksi on ensisijaisen tärkeää vähentää päästöjä.
Perusskenaario	Oletettujen olemassa olevien politiikkatoimien sekä muiden tiedossa olevien kansallisella tasolla päätettyjen toimien vaikutus alueen päästökehitykseen tulevina vuosina
Päästökuilu	Ero nykyisillä toimenpiteillä saavutettavan päästömäärän sekä ilmastotavoitteen välillä.
Päästöhyvitys	Päästöhyvitykset ovat toimia, joilla voidaan sitoa tai vähentää ilmastopäästöjä. SYKE:n skenaariotyökalussa voidaan hyödyntää useita päästöhyvityksiä, jotka ovat yhteneväiset Hinkulaskennan päästöhyvitysten kanssa. Keskeistä on, että päästöhyvitykset täydentävät suoria päästövähennystoimia, eivätkä korvaa niitä.
Hiilinielu	Hiilinielu on periaatteessa mikä tahansa prosessi, joka poistaa hiiltä ilmakehästä, pienentää ilmakehän CO ₂ -pitoisuutta ja siten viilentää ilmastoa. Kyseessä on siis käänteinen prosessi kasvihuonekaasupäästöille, jotka lisäävät CO ₂ :n määrää ilmakehässä ja lämmittävät ilmastoa. Tärkeimmät hiilinielut ovat meret ja metsät.
Hiilivarasto	Hiilivarasto on nimensä mukaisesti esimerkiksi metsä tai suo, joka on sitonut itseensä kasvaessaan hiiltä. Myös pitkäikäiset puutuotteet kuten hirsitalot ovat hiilivarasto.

Alkusanat

- Suomen tavoitteena on olla hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää päästövähennyksiä sekä hiilinielujen vahvistamista. Myös luonnon monimuotoisuus on syytä huomioida ilmastosuunnitelmassa, jotta luontokadon eteneminen saadaan katkaistua.
- Kunnilla on hyvin monenlaisia rooleja ja mahdollisuuksia ilmastotyön edistämisessä. Kunnan merkitys ilmastotyössä voi olla huomattavasti kokoaan suurempi. Kunnat voivat oman päästövähennystyönsä lisäksi mahdollistaa asukkaille, yrityksille ja muille toimijoille erilaisia valintoja, joille ne voivat vähentää päästöjään.
- Ilmastosuunnitelma toimii Parikkalan kunnan tekemän ilmastotyön pohjana ja sen on määrä tehdä kunnan ilmastotyöstä näkyvämpää ja määrätietoisempaa. Ilmastoteoilla on usein mahdollista saavuttaa myös taloudellisia säästöjä, kilpailuetua ja vetovoimaa.
- Tämä suunnitelma on tehty vuosien 2023-2024 aikana. Sen laatimiseen on saatu ympäristöministeriön myöntämä valtionavustus. Suunnitelman sisältö noudattaa ilmastolain (423/2022) § 14a mukaisia vaatimuksia. Ilmastosuunnitelmatyön aikana osallistettiin laajasti Parikkalan kunnan henkilöstöä, päättäjiä, kuntalaisia, nuoria ja alueen muita toimijoita. Yhteistyötä tehtiin Etelä-Karjalan muiden kuntien sekä alueella käynnissä olevien ilmastohankkeiden kanssa. Suunnitelma tehtiin saman aikaisesti viiden muun Etelä-Karjalan kunnan kanssa ja suunnitelman tekoa koordinoi Etelä-Karjalan liitto.

Vladislav Mikhailov, lukio

1. Ilmastotyön nykytila, päästökehitys ja tavoite

Nooa Kolari, 1a

Ilmastotyön verkostot

Parikkalan kunta on noudattanut lakisääteisiä muutoksia ja vähentänyt sitä kautta päästöjään. Lisäksi Parikkala on ollut mukana hiilineutraalien kuntien Hinku-verkostossa vuodesta 2008 lähtien. Hinku-jäsenyyden myötä Parikkala on ollut mukana myös kuntien energiatehokkuussopimuksessa (KETS) vuodesta 2022. Kunnassa on saavutettu päästövähennyksiä ja Hinku-tavoitteeseen on sitouduttu.

[Parikkalan kunnan ympäristöohjelma](#) on laadittu vuonna 2015-2016 osana EAKR-rahoitteista Etelä-Karjalan kuntien ympäristöohjelmat –hanketta. [Simpelejärven kunnostushanke 2022-2024](#) on saanut jatkoa ja [Lahdenpohjan kunnostushanke 2024-2026](#) on käynnissä. Lisäksi suunnitteilla hanke Karjalan Pyhäjärvelle.

Kuntien energiatehokkuussopimus (KETS)

Vapaaehtoiset energiatehokkuussopimukset ovat valtion ja toimialojen yhdessä valitsema keino täyttää Suomelle asetetut kansainväliset energiatehokkuusvelvoitteet. Sopimusten energiatehokkuustavoitteisiin on sitoutunut Suomessa yli 700 yritystä sekä yli 150 kuntaa ja kuntayhtymää.

Kunta-alan energiatehokkuussopimus on työ- ja elinkeinoministeriön, Energiaviraston ja Kuntaliiton välinen sopimus tehokkaammasta energiankäytöstä kunta-alalla. Nykyinen sopimuskausi on voimassa vuoteen 2025.

Parikkalan kunta raportoi vuosittain omasta energiankäytöstään sekä toteutetuista energiatehokkuustoimista sopimuksen mukaisesti.

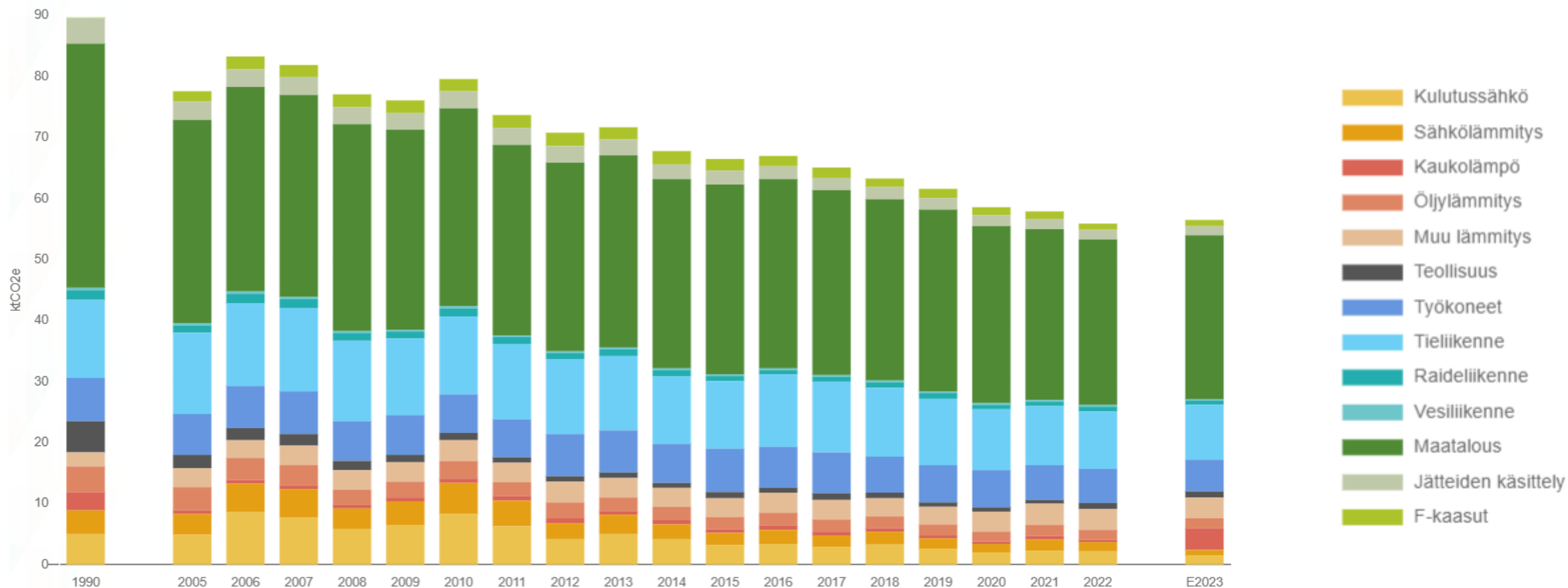
**ENERGIATEHOKKUUS-
SOPIMUKSET**

Hinku-verkosto

Etelä-Karjala kuuluu hiilineutraalien kuntien ja maakuntien Hinku-verkostoon. Verkostossa mukana olevat kunnat ja maakunnat kuuluvat ilmastonmuutoksen hillinnän edelläkävijöihin ja ovat sitoutuneet tavoittelemaan 80% päästövähennystä vuoteen 2030 mennessä vuoden 2007 tasosta. Etelä-Karjala on liittynyt Hinku-verkostoon. Hinku-verkostoon kuulumisen edellyttää Kuntien energiatehokkuussopimukseen liittymistä.

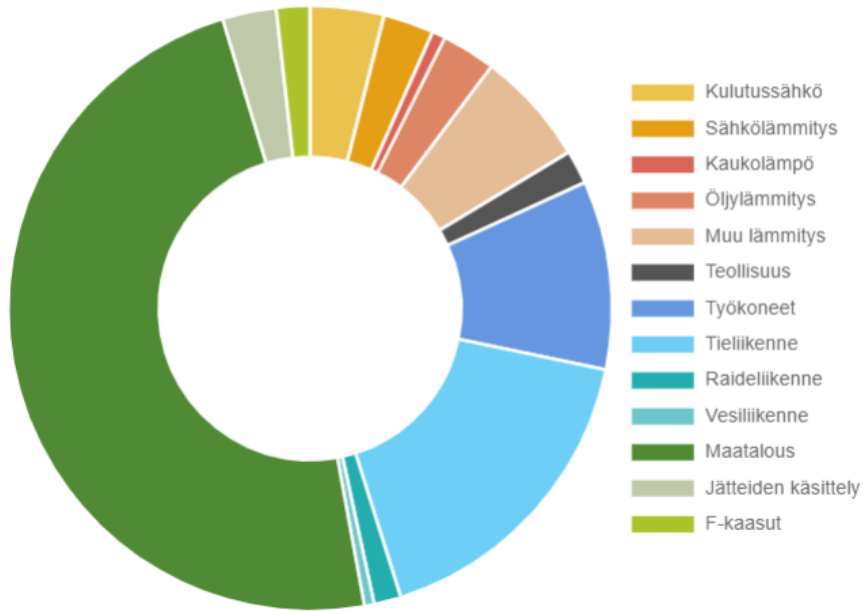
Käyttöperusteisten päästöjen kehitys Parikkalassa 1990 ja 2005-2022

Laskentamalli: Hinku-laskenta ilman päästöhyvityksiä. Lähde: [SYKE - kuntien ja alueiden khk-päästöt \(hiilineutraalisuomi.fi\)](https://hiilineutraalisuomi.fi)

Mistä Parikkalan päästöt syntyvät?

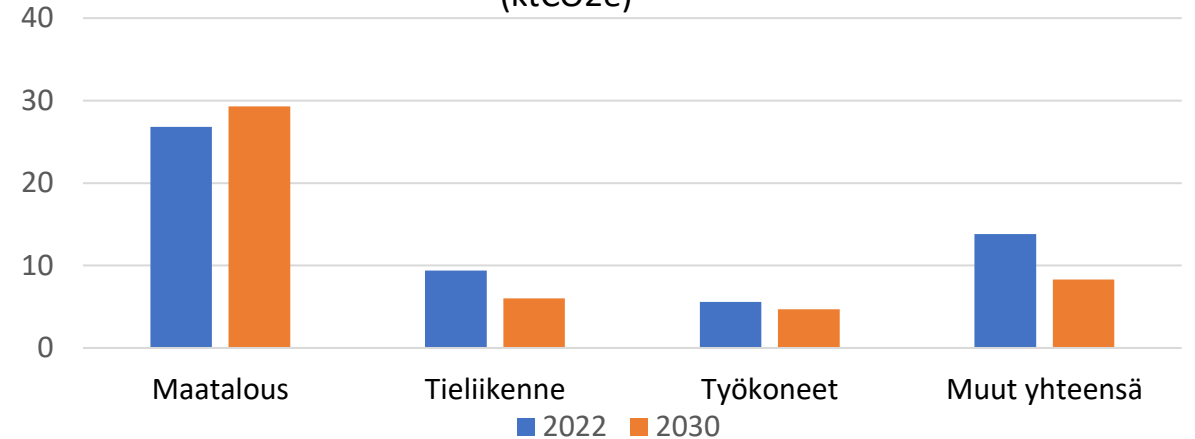
PÄÄSTÖJEN JAKAUMA 2022 — PARIKKALA

Ilmastosuunnitelmassa esitetään tiedot kunnan alueelta aiheutuvista kasvihuonekaasupäästöistä päästökauppaan kuuluvia erillisvoimalaitoksia ja teollisuuslaitoksia sekä raskasta kauttakulkuliikennettä (paketti-, kuorma- ja linja-autot) lukuun ottamatta. Tämä päästölaskennan rajausta vastaa kuntien ja alueiden käyttöperusteisen päästötietopalvelun niin sanotun Hinku-laskentamenetelmän mukaista laskentarajausta ilman laskennallisia päästöhyvityksiä.

Lähde: [Opas kunnan ilmastosuunnitelman valmisteluun](#)

Parikkalan suurimmat päästöluokat 2022 ja ennuste 2030
(ktCO₂e)

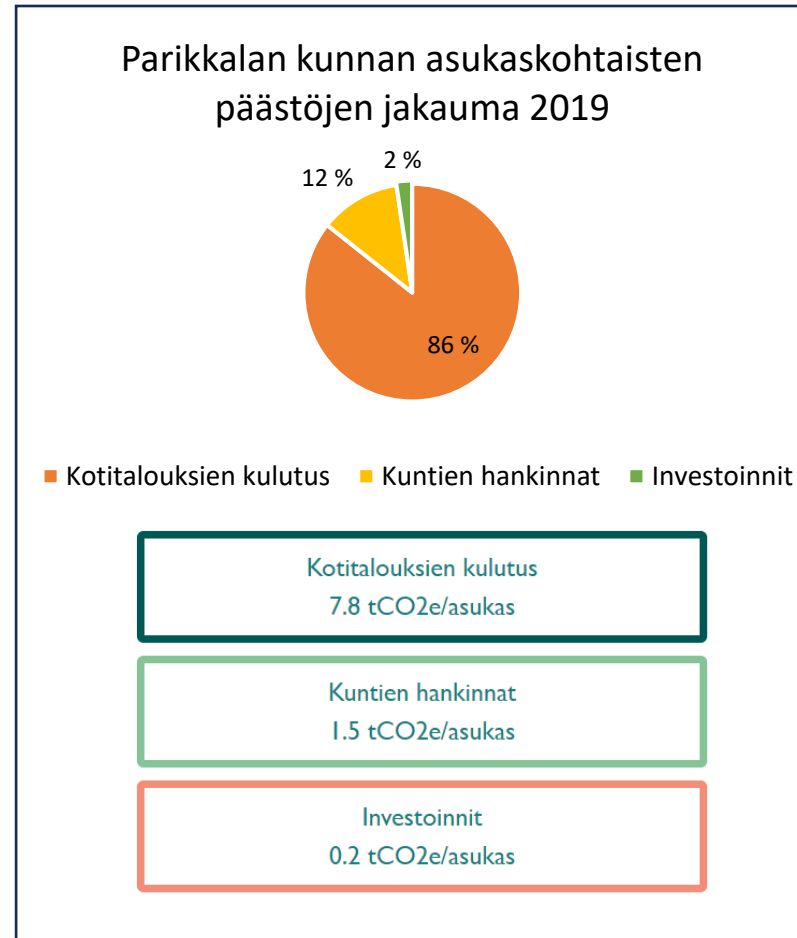
Muut –luokassa: (lämmitys, kulutussähkö, teollisuus, raide- ja vesiliikenne, jätteiden käsittely, F-kaasut)

Suurimpien päästöluokkien isoimmat vähennyspotentialit todetaan olevan tieliikenteessä ja työkoneissa. Parikkalassa myös mm. rakennusten energiatehokkuudessa merkittävää päästövähennyspotentialia.

Lähde: [SYKE - kuntien ja alueiden khk-päästöt \(hiilineutraalisuomi.fi\)](https://hiilineutraalisuomi.fi/)

Kulutusperäiset päästöt/ asukas Parikkalassa

- Suomen ympäristökeskuksen (Syke) laskemat kuntien kulutusperäiset kasvihuonekaasupäästöt sisältävät päästöt kotitalouksien kulutuksesta, kuntien hankinnoista ja investoinneista, sekä yksityisistä asuinrakennusinvestoinneista.
- Syke julkaisi kulutusperäisten päästötietojen päivityksen joulukuussa 2024. Parikkalan kunnan kulutusperusteiset päästöt olivat laskeneet hieman vuodesta 2015 vuoteen 2019. Kaiken kaikkiaan [kuntien kulutusperäiset päästöt ovat vielä kaukana kestävästä tasosta](#).

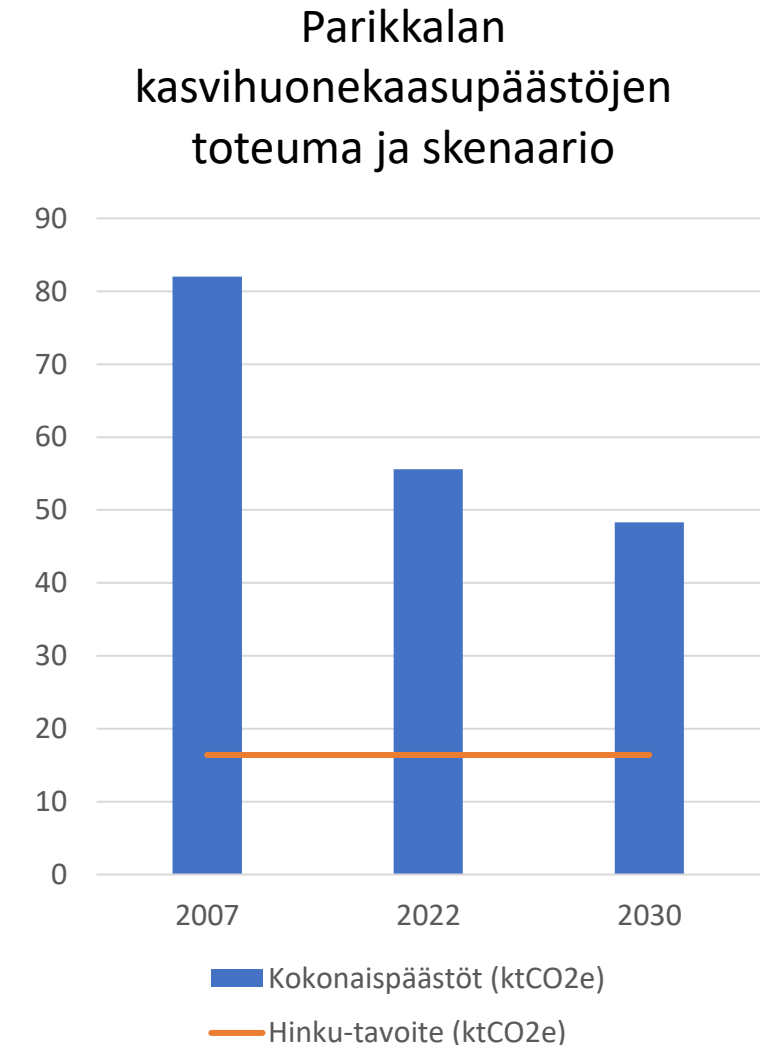

Vuonna 2019 Parikkalassa kulutusperäiset päästöt syntyivät pääosin kotitalouksien kulutuksesta. Siinä suurimpina päästönlähteitä ovat liikkuminen, ruoka ja asuminen.

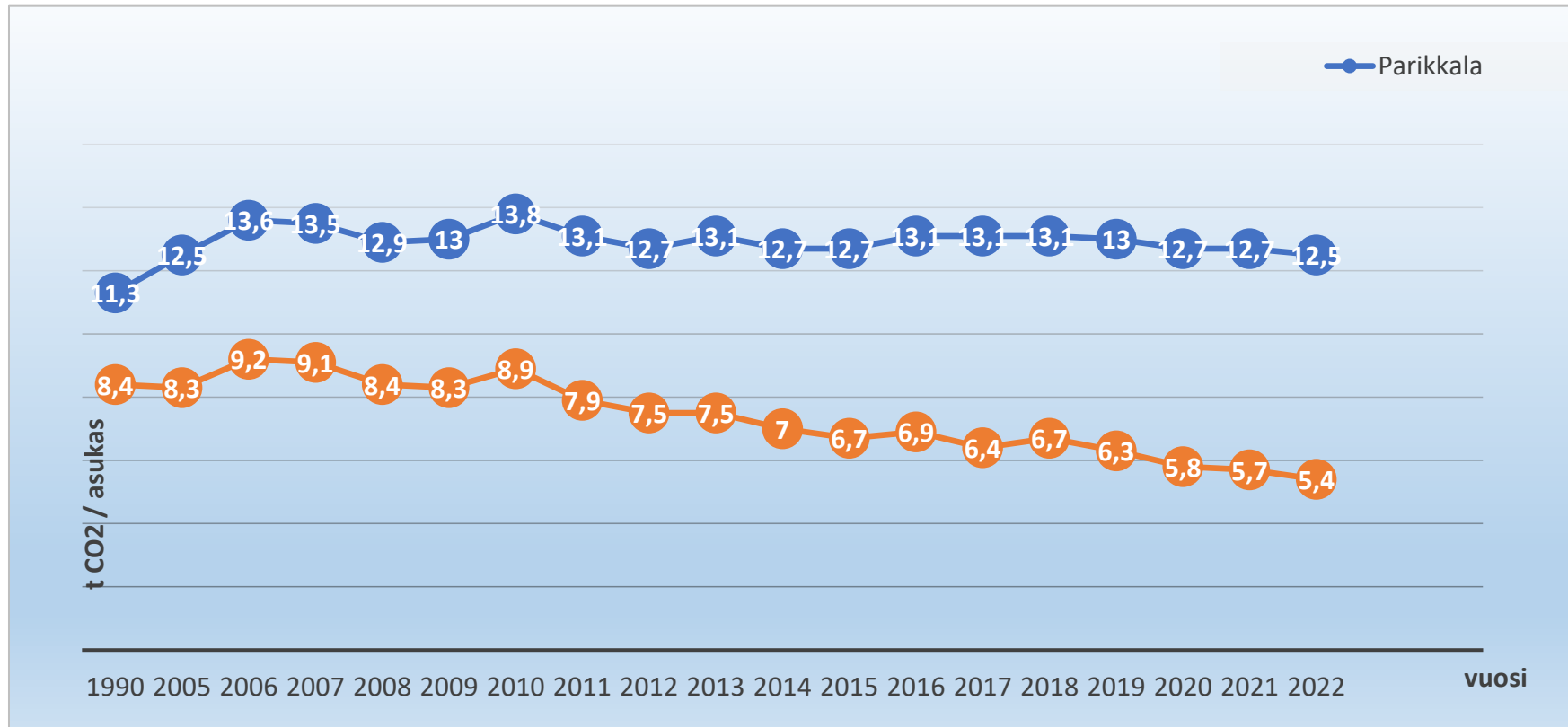

Arvio tulevasta päästökehityksestä

- Päästökehityksen vertailuvuodeksi valittiin 2007 Hinku-laskentasäännön mukaisesti.
- Parikkalan kunnan kokonaispäästöt ovat vähentyneet Suomen Ympäristökeskuksen (Syke) tilastoissa vertailuvuoden 2007 tasosta (82 ktCO₂e) vuoden 2022 tasoon (55,6 ktCO₂e) -32 % ja asukaskohtaiset päästöt -7 %.
- Syken skenaariotyökalun mukaisen perusskenaarion, eli olemassa olevien politiikkatoimien ja muiden kansallisella tasolla päätettyjen toimien mukaan Parikkalan päästöt tulevat vuoteen 2030 mennessä vähenemään vielä noin 7,3 ktCO₂e vuoden 2022 tasosta.
- Tällöin kokonaispäästövähennys vuosina 2007-2030 on -40,8 %.
- Matkaa -80% päästövähennystavoitteeseen jää vielä 32 ktCO₂e. Tätä pyritään ilmastosuunnitelman toimenpiteillä kuromaan kiinni.
- Lähde: [SYKE - kuntien ja alueiden khk-päästöt \(hiilineutraalisuomi.fi\)](https://hiilineutraalisuomi.fi)

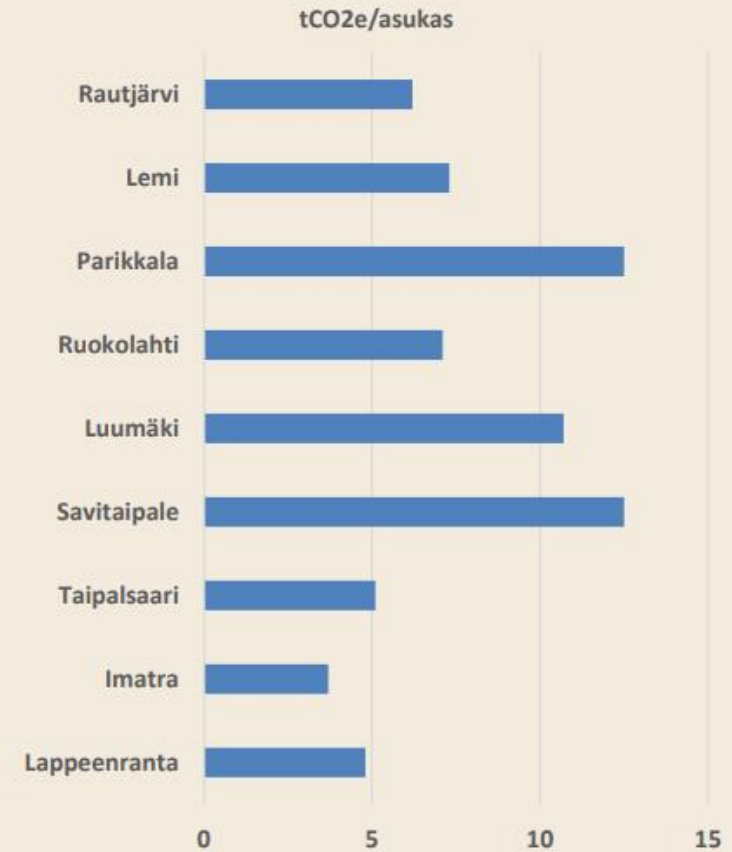
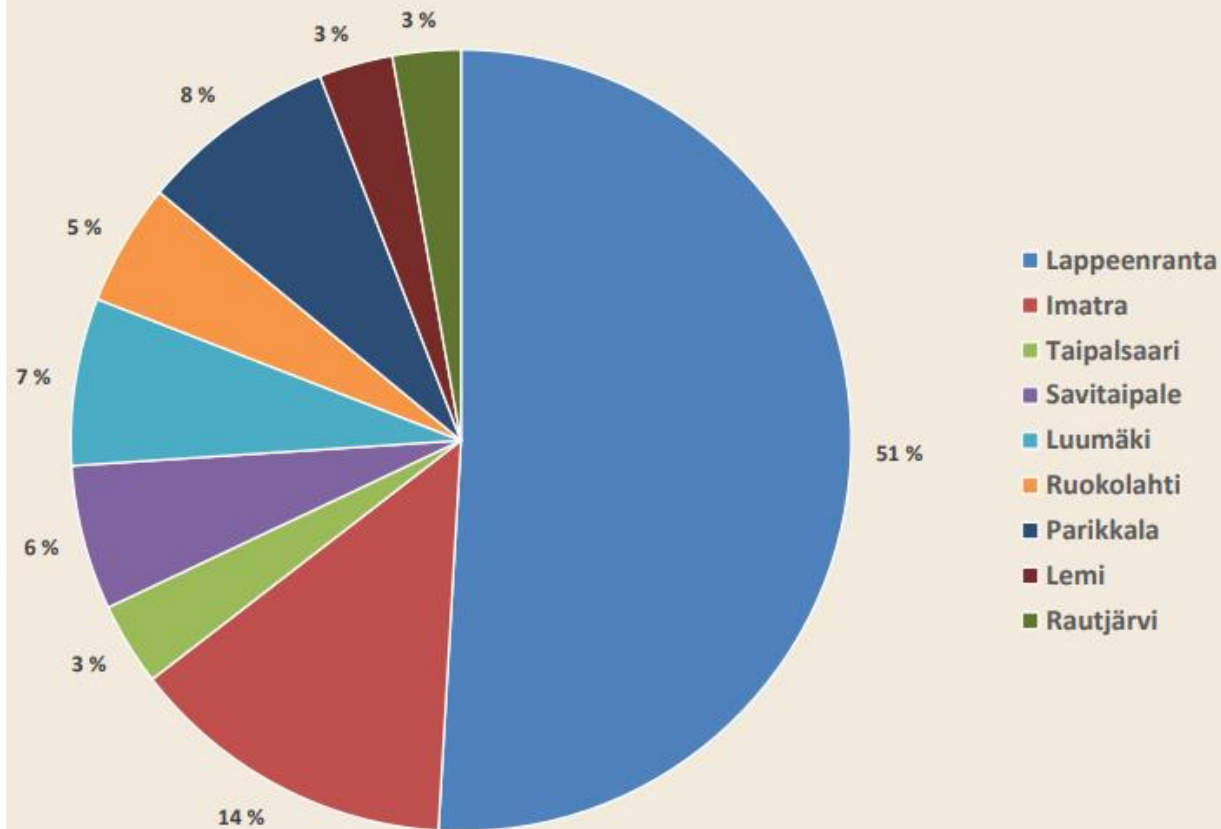

Käyttöperusteisten päästöjen kehitys / asukas Parikkalassa ja Etelä-Karjalassa

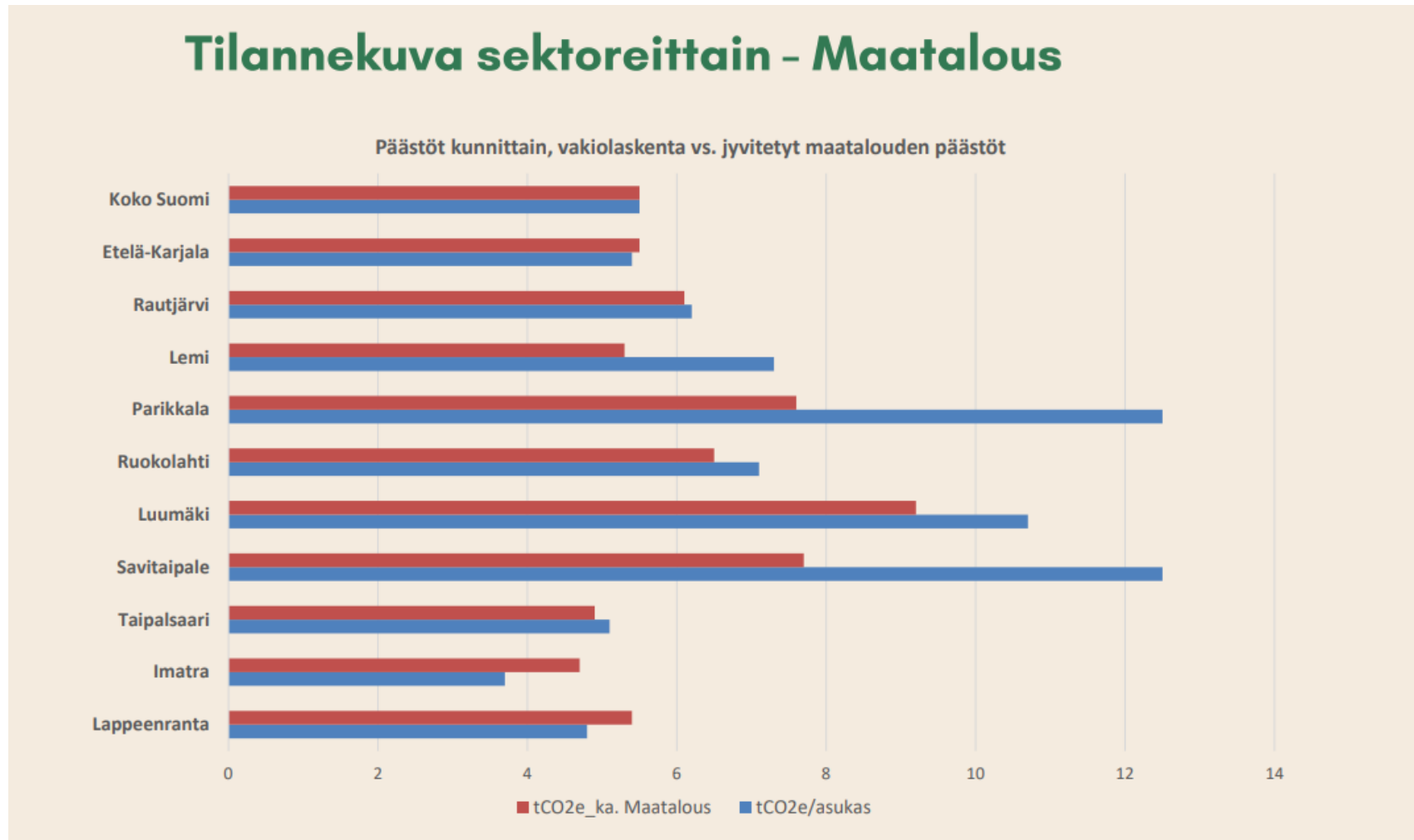
Laskentamalli: Hinku-laskenta ilman päästöhyvityksiä

Päästöjen jakautuminen kunnittain

Lähde: Hiilineutraali Etelä-Karjala tiekartta, luonnos

Päästöt kunnittain, kun maatalouden päästöt jaettu tasaisesti Etelä-Karjalan asukkaiden kesken

Lähde: Hiilineutraali Etelä-Karjala tiekartta, luonnos

Parikkalan kunnan päästövähennystavoite

- Tavoitteita suunnattiin päästöskenaariotyöpajassa syksyllä 2023 (ks. Täydentävä materiaali).
- Kuntien ilmastotyöryhmässä yhteisesti sovittiin, että kunnan ilmastosuunnitelmaan tullaan asettamaan kaksi päästövähennystavoitetta, jotka ovat yhtä aikaa voimassa.
- Ilmastolain mukainen tavoite 1 ei sisällä päästöhyvityksiä, kun taas tavoite 2 sisältää HINKU-laskentasääntöjen mukaiset päästöhyvitykset.
- Parikkalassa päästöhyvityksiä arvioitiin tulevaisuudessa saatavan aurinkopaneeleista, biokaasun tuotannosta (EKJH:n omistusosuudesta ja tankkausasemasta) ja maankäyttösektorin nieluja lisäävistä tai turvemaiden CO₂-päästöjä vähentävistä toimista (LULUCF).
- Parikkalan tavoite 1 on kansallista tavoitetasoa (60%) pienempi, koska Parikkala on vahvaa maataloustuotantoaluetta.

• Parikkalan tavoite 1.

- Vähennetään alueen kasvihuonekaasupäästöjä **50 %** vuodesta 1990 vuoteen 2030.
- Tällöin vuoden 2030 kokonaispäästöjen tulisi olla **44,65 ktCO₂e tai alle**.

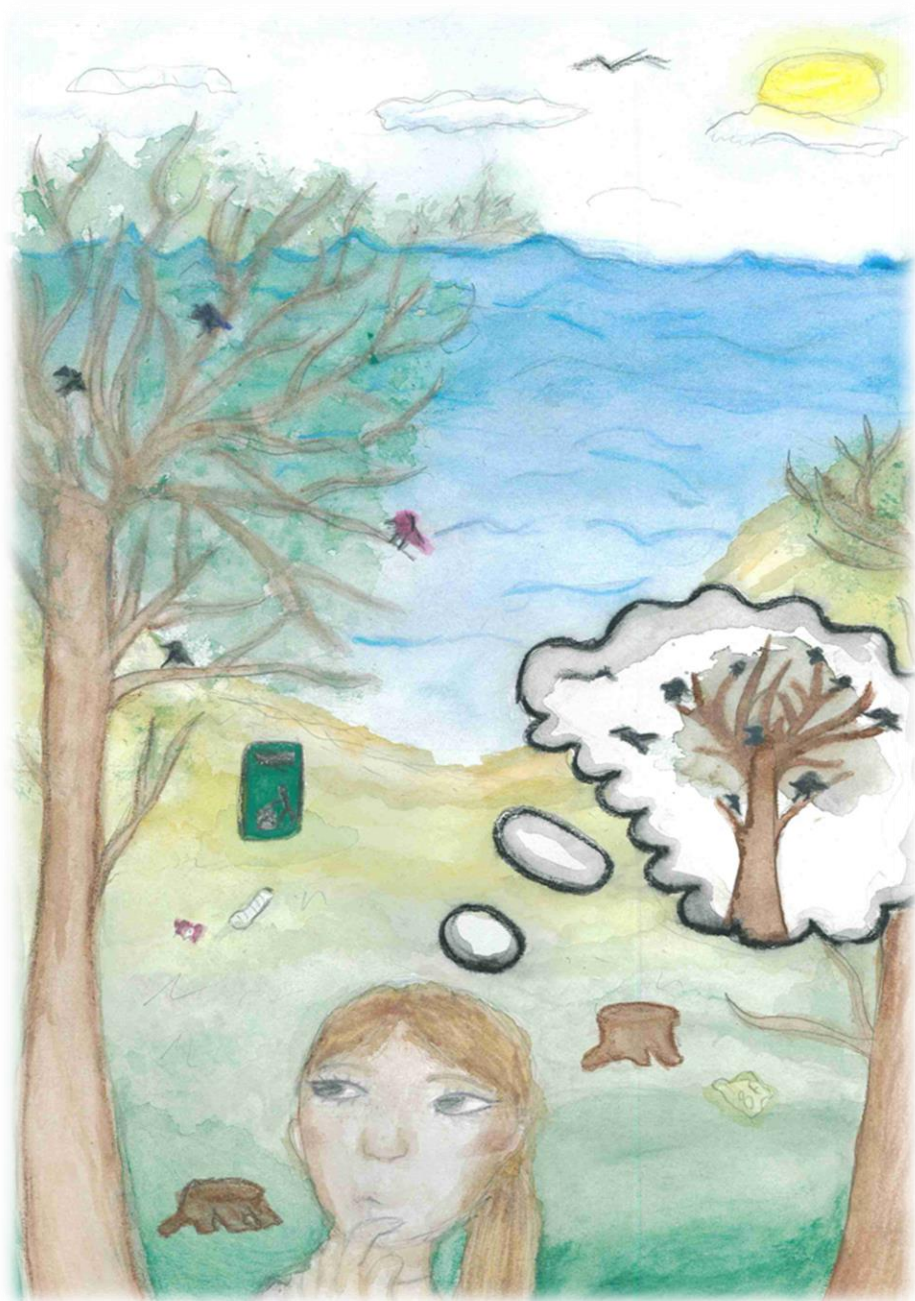
• Parikkalan tavoite 2.

- Hinku-tavoite eli päästöhyvitykset mukaan luettuna vähennetään alueen kasvihuonekaasupäästöjä **80 %** vuodesta 2007 vuoteen 2030.
- Hyvitykset mukaan luettuna vuoden 2030 kokonaispäästöjen tulisi olla **16,4 ktCO₂e tai alle**.

2. Päästövähennystoimenpiteet

2.1 ILMASTOJOHTAMINEN	2.2 ENERGIA JA KULUTUS	2.3 KESTÄVÄ LIIKKUMINEN
2.4 KESTÄVÄ RUOKAJÄRJESTELMÄ JA MAATALOUS	2.5 METSÄT JA LUONNON MONIMUOTOISUUS	2.6 KIERRÄTYS JA KIERTOTALOUS

Charlotte Wilhelms, 6a

2.1 Ilmastojohtaminen

Ilmastojohtaminen tarkoittaa organisaation toimintatapoja ja ilmastotyötä ohjaavia työkaluja. Tapaa, jolla johtamisjärjestelmää hyödynnetään ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi. Hyvällä ilmastojohtamisella kunta voi saavuttaa päästövähennysten lisäksi muitakin etuja kuten kustannussäästöjä, kilpailuetua ja vetovoimaa. Tavoitteet tulee kytkeä kunnan strategiaan ja johtamisjärjestelmään. Ilmastojohtajuus on kykyä innostaa myös muita toimijoita mukaan päästöjen vähentämiseen.

Ilmastojohtaminen 1/2

Toimenpide	Kuvaus	Aikataulu	Vastuu- ja yhteistyötaho
Edistetään ilmasto- ja HINKU -työtä kunnan johtoryhmässä	Nimetään johtoryhmään edustaja, joka toimii HINKU-verkoston johtoryhmän jäsenenä sekä tiedonvälittäjänä kunnan ja Syken välillä	2025	JORY
Ilmastosuunnitelman seuranta kunnan johtoryhmässä 1 krt / vuosi	- Seurataan ilmastosuunnitelman toimenpiteiden toteutumista - Kutsutaan seudullisen ympäristötoimen edustus mukaan ilmastosuunnitelman seurantaan - Laaditaan vuosittainen hillintätoimien suunnitelma, joka osoittaa, millä toimenpiteillä ja investoinneilla kasvihuonekaasupäästöjä pyritään vähentämään	Alkaen 2025	JORY
Ilmastotyötä edistetään vapaaehtoisten sopimusten kautta	- Jatketaan mukana Hinku-verkostossa - Parikkala liittyy kuntien energiatehokkuussopimuksen (KETS) seuraavalle kaudelle (2026-)	Jatkuva	Kunnan eri toimialat
Lisätään kaikkiin merkittäviin päätöksiin ja suunnitelmiin ilmastovaikutusten arviointi		Alkaen 2025	Hallinto, tekninen toimi, hankinnat
Otetaan ilmastosuunnitelma huomioon kuntastrategiassa ja kunnan toimintakertomuksessa		Alkaen 2025	Kaikki toimialat

Ilmastojohtaminen 2/2

Toimenpide	Kuvaus	Aikataulu	Vastuu- ja yhteistyötaho
Kehitetään ilmastotyön sisäistä organisoitumista ja viestintää	- Lisätään hallinnonalojen ja viestinnän välistä vuorovaikutusta ilmastotoimiin liittyen. - Viestinnälle tiedotetaan sisäisesti ilmastotyön etenemisestä ja sovitaan yhdessä ulospäin viestittävästä, kunnan päästövähennystoimiin liittyvistä sisällöistä	Alkaen 2025	Eri hallinnonalat, viestintä
Hyödynnetään hankerahoitusta ilmastotyön edistämiseksi sekä itse hakien että yhteishankkeisiin osallistumalla	- Seurataan kuntien ilmastotyön rahoitusmahdollisuuksia - Ollaan aktiivisesti mukana hankesuunnitteluverkostoissa	Jatkuva	Eri hallinnonalat
Huomioidaan energiatehokkuus julkisissa hankinnoissa	- Tutustutaan tarjolla oleviin julkisten hankintojen energiatehokkuutta tukeviin materiaaleihin, esim: Energiatehokkuus julkisissa hankinnoissa (TEM) Keino-osaamisverkoston palvelut ja koulutukset Energiatehokkaat hankinnat –verkkokurssi (Motiva)	Alkaen 2025	Hallinto, tekninen toimi, hankinnat

2.2 Energia ja kulutus

Suurin osa kaikista ilmastopäästöistä johtuu energiankulutuksesta. Energiatehokkuus säästää rahaa ja vähentää päästöjä. Ensisijaisesti tulisi välttää kaikkea tarpeetonta kulutusta sekä hyödyntää jo olemassa olevaa materiaalia. Puhtaan energiantuotannon hyödyntäminen ja lisääminen on myös keskeistä.

Kunnan kiinteistöissä ja toiminnoissa hyödynnetään uusiutuvaa energiaa ja energiatehokkaita ratkaisuja

Toimenpide	Kuvaus	Aikataulu	Vastuu- ja yhteistyötahot
Luovutaan fossiilisesta lämmityksestä kunnan kiinteistöissä	Eläinlääkäriaseman ja Kiipolan öljylämmitys korvataan esim. lämpöpumppuratkaisuilla ja mikro CHP-järjestelmällä	2027 tai myöhemmin	Tekninen toimi
Kehitetään kuntien energiatehokkuussopimuksen (KETS) vuosiraportointia ja toimenpiteitä tavoitteen saavuttamiseksi.	- KETS tavoitteet huomioidaan ja tarjouspyyntövaiheessa, jolloin raportointi helpottuu - Hyödynnetään muiden kuntien oppeja ja käytäntöjä - Valmistaudutaan tulevan sopimuskauden tavoitteisiin	2025	Tekninen toimi
Kehitetään kiinteistöjen energiatehokkuutta mm. älykkäillä ohjausjärjestelmillä , tilatehokkuutta parantamalla ja rakenteellisilla ratkaisuilla (kuten eristys ja ikkunat)	- Kytetään KETS-työhön - Tunnistetaan älykkään ohjauksen pariin soveltuvat kohteet (esim. sähkölämmitteiset) - Huomioidaan tilojen käytön kehitys ja tulevaisuuskuva	2025 alkaen	Tekninen toimi
Lisätään aurinkoenergian tuotantoa kunnan kiinteistöjen katoilla ja muissa rakenteissa	- Hyödynnetään Kirjolan koulun oppeja ja kokemuksia - Jätevedenpuhdistamon paneelit sekä mahdolliset muut kohteet	2027 tai myöhemmin	Tekninen toimi
Toteutetaan uudis-, saneeraus- ja purkuhankkeet vähähiilisinä ja energiatehokkaina	Tarkastellaan rakentamista ja purkamista kokonaisuutena, jolloin hyvät mahdollisuudet tunnistaa mm. materiaalivirtoja	2025 alkaen	Tekninen toimi
Otetaan energiatehokkuus huomioon infrahankkeissa	Huomioidaan mm. massatasapaino ja kierrätysmateriaalien mahdollisuudet jo suunnitteluvaiheessa	2025 alkaen	Tekninen toimi
Jatketaan katu- ja ulkovalaistuksen siirtymää energiatehokkaisiin LED-valoihin	Jatketaan systemaattista työtä, tunnistetaan energiasyöpöt kohteet	Käynnissä	Tekninen toimi

Kunta mahdollistaa uusiutuvan energian tuotannon kunnan alueella

Toimenpide	Kuvaus	Aikataulu	Vastuu- ja yhteistyötahot
Selvitetään alueen mahdollisuuksia biohiilen ja –kaasun tuotantoon	- Hyödynnetään aiempaa 2013-2014 selvitystä - Selvitetään pitkän aikavälin suuntaviivat uudenlaisen, kierotalouutta ja uusiutuvaa energiaa hyödyntävän energiantuotannon kehittämiseksi	2025 alkaen	Kunnan eri toimialat
Mahdollistetaan aurinkoenergian tuotanto yksityisissä suuren/teollisen mittaluokan voimaloissa	Etsitään soveltuvat paikat ja tuetaan kaavoitus- tai luparatkaisuilla luonnon monimuotoisuus ja hiilinielut huomioiden	Jatkuva	Kaavoitus, hallinto, seudullinen ympäristötoimi
Mahdollistetaan yksityisten toimijoiden sähkön ja lämmön varastointihankkeet kaavoitus- tai luparatkaisuilla	Ennakoidaan ja tunnistetaan potentiaaliset paikat, huomioidaan aluevaraukset	2025 alkaen	Kaavoitus, hallinto
Mahdollistetaan ja edistetään innovatiivisten energiaratkaisujen toteutumista kunnan alueella (esim. vetyteknologia, power to X)	- Aktiivisella vuorovaikutuksella kehittäjien ja elinkeinoelämän kanssa - Huomioimalla potentiaaliset aluevaraukset kaavoituksessa	Jatkuva	Hallinto, kaavoitus
Ylläpidetään aktiivista keskusteluyhteyttä lämpöyhtiön kanssa ja tuetaan kaukolämmön puhdasta tuotantoa sekä pitkällä aikavälillä siirtymää pois polttoon perustuvista menetelmistä	Seurataan hyviä esimerkkejä ja kaukolämmön tuotannon kehitystä kansallisesti	Jatkuva	Hallinto, tekninen toimi
Mahdollistetaan kaavoituksella ja maankäytön ohjaamisella houkutteleva, viihtyisä ja monimuotoinen ympäristö , joka on vetovoimainen ja luo mahdollisuuden elinkeinojen kehittämiseksi.	Järjestetään kaavatyön ohjaus kuntalaisia osallistavana	Kunkin kaavatyön aikana	Tekninen toimi

Kunta kannustaa asukkaita ja yrityksiä tuottamaan uusiutuvaa energiaa

Toimenpide	Kuvaus	Aikataulu	Vastuu- ja yhteistyötahot
Näytetään esimerkkiä asukkaille ja yrityksille viestimällä aktiivisesti kunnan omista uusiutuvan energian toimenpiteistä	Viestitään kunnan energiaremonteista, aurinkopaneeleista ym. eri viestintäkanavissa	2025 alkaen	Hallinto, viestintä, tekninen toimi
Välitetään asukkaille ja yrityksille tietoa fossiilisista polttoaineista luopumiseen tarjolla olevista rahoitusmahdollisuuksista, saatavilla olevasta neuvonnasta ja uusiutuvan energian hyödyistä	- Informoidaan maksuttomasta alueellisesta energianeuvonnasta - Nostetaan viestinnässä esiin hyviä ja innostavia esimerkkejä	2025 alkaen	Hallinto, viestintä, Etelä-Karjalan energianeuvonta
Kannustetaan asukkaita ja yrityksiä energiansäästöön sekä kiinteistöjen energiatehokkuuden parantamiseen valmiita viestintämateriaaleja hyödyntäen	Osallistutaan kampanjoihin ja tempauksiin mahdollisuuksien mukaan (esim. Astetta alemmas)	2025 alkaen	Hallinto, viestintä, Hinku-verkosto, Motiva, maakuntaliitto
Järjestetään kuntalaisille ja yrityksille uusiutuvaan energiaan liittyviä infotilaisuuksia	Ensisijaisesti yhteistyössä naapurikuntien ja alueellisen energianeuvonnan kanssa	2025 alkaen	Hallinto, Etelä-Karjalan energianeuvonta, naapurikunnat
Tuetaan viranomaistyön puitteissa asukkaita ja yrityksiä vähähiilisiin energiamuotoihin	Sisällytetään rakennusvalvonnan järjestelmään vähähiilisyyskohta	2025 alkaen	Rakennusvalvonta, seudullinen ympäristötoimi
Tuodaan energiatehokkuuden ja uusiutuvan energian näkökulma esiin vuorovaikutuksessa yritysten kanssa mm. elinkeinopalveluiden puitteissa	Nostetaan vähähiilisyys ja puhdas energia yhdeksi näkökulmaksi elinkeinoelämän kanssa käytävään vuoropuheluun	2025 alkaen	Hallinto, elinkeinopalvelut

Aurora Valkeapää, 1b

2.3 Kestävä liikkuminen

Kestävän liikkumisen kannalta ensisijaisia kulkutapoja ovat kävely, pyöräily sekä joukkoliikenteen käyttö. Kestävä liikkuminen on sosiaalisesti, ympäristöllisesti ja ilmastovaikutuksiltaan positiivista. Arkiliikunnalla on keskeinen vaikutus terveyteen ja hyvinvointiin. Kestävän liikkumisen edistäminen vaatii riittävää infraa ja sen kunnossapitoa, turvallisia ja houkuttelevia liikkumisympäristöjä sekä viestintää ja kannustusta tapojen muutokseen.

Kunta pienentää henkilöstön liikkumisen päästöjä

Toimenpide	Kuvaus	Aikataulu	Vastuu- ja yhteistyötahot
Hankitaan kuntaan vähäpäästöisiä ajoneuvoja ja kuljetuspalveluita	• Lainsäädännön puitteissa tulevat ajoneuvo- ja kuljetushankinnat vähähiilisiä • Tarkastellaan myös koneiden osalta	2026 alkaen	Hallinto, hankinnat
Kehitetään etätyökäytäntöjä ja digitaalisia viranomaispalveluita sekä tuetaan tietoliikenneyhteyksien kehittymistä henkilöstön ja asukkaiden liikkumisen päästöjen vähentämiseksi	• Osallistutaan alueelliseen kehitystyöhön etätyömahdollisuuksien vahvistamiseksi	Jatkuva	Hallinto, naapurikunnat, ELY, maakuntaliitto, Traficom, teleoperaattorit

Kunta mahdollistaa ja edistää asukkaiden kestävästä liikkumista

Toimenpide	Kuvaus	Aikataulu	Vastuu- ja yhteistyötahot
Tarkastellaan kaavoitusprosessien yhteyksissä ilmastovaikutuksia	Huomioidaan muiden vaikutusten ohella vaikutukset liikenteeseen ja pyritään löytämään ratkaisuja, jotka eivät kasvattaisi liikennemääriä	2025 alkaen	Kaavoitus
Laaditaan ja toimeenpannaan pyöräilyn ja kävelyn kehittämissuunnitelma	Pyritään hyödyntämään Traficomien rahoitusmahdollisuuksia	2025	Hallinto, tekninen toimi, maakuntaliitto
Parannetaan kävelyn ja pyöräilyn väylien ja reittien viihtyvyyttä, toimivuutta ja turvallisuutta taajama-alueilla	- Talvikunnossapito, valaistus, sujuvat reitit - Huomioiden myös luonto-, lähi- ja pyörämatkailu	Jatkuva	Hallinto, tekninen toimi, kaavoitus
Edistetään raideliikenteen palvelutason kehittymistä	Keskeinen toimenpide Parikkalan tieliikenteen päästöjen vähentämiseksi	Jatkuva	Hallinto
Osallistutaan aktiivisesti maakunnalliseen bussi- ja palveluliikenteen kehittämiseen	Osallistutaan keskusteluun liittyen vähähiilisiin matkaketjuihin ja liikkumispalveluiden optimointiin	2025 alkaen	Hallinto
Ylläpidetään kunnan sisäistä asiointiliikennettä kylien välillä		Jatkuva	Hallinto

Liikenne: Tie-, lataus- ja tankkausinfra

Toimenpide	Kuvaus	Aikataulu	Vastuu- ja yhteistyötahot
Tarjotaan sähköauton latausmahdollisuutta kunnan kiinteistöissä	- Tulossa kunnantalon pihalle - Lainsäädännön velvoitteet ja maakunnallisen latausinfra selvityksen tulokset huomioiden	Käynnissä	Tekninen toimi
Mahdollistetaan yksityisten sähköauton latauspisteiden toteutus kunnan	Kunta mahdollistaa alueella mm. kaavoituksen keinoin	Jatkuva	Hallinto, kaavoitus
Selvitetään biokaasun tuotannon ja jakelun mahdollisuuksia jätevedenpuhdistamon yhteydessä	Jätevedenpuhdistamon yhteyteen rakennettavasta biokaasulaitoksesta jatketaan selvitystä	2025 alkaen	Hallinto, tekninen toimi
Huolehditaan tieinfran kunnosta	Tuetaan yksityisteiden ylläpitoa ja yhdistyksiä	Jatkuva	Tekninen toimi, ELY-keskus

2.4 Kestävä ruokajärjestelmä ja maatalous

Kestävä ruokajärjestelmä kattaa koko ruokaketjun - Alkutuotanto, jalostus, kuljetukset, myynti ja kuluttaminen. Tähän ketjuun kytkeytyvät huoltovarmuus, terveys, ravinteiden kierto, päästöt, luonnon kantokyky, kulutustottumukset sekä hävikki, jätteet ja sivuvirrat. Tavoitteena on toteuttaa ruoantuotanto ja kulutus luonnonvaroja säästäen ja optimaalisesti käyttäen. Pohjoismaisissa ravitsemussuosituksissa suositellaan entistä kasvipohjaisempaa ruokavaliota, kalansyönnin lisäämistä ja lihansyönnin vähentämistä.

Kestävä ruokajärjestelmä ja maatalous

Toimenpide	Kuvaus	Aikataulu	Vastuu- ja yhteistyö-tahot
Pienennetään kunnan ruokapalveluiden ja -hankintojen hiilijalanjälkeä	- Jatketaan hyväksi todettuja toimia ruokahävikin minimoimiseksi, esim. hävikkivaaka tai pienempi biojäteastia - Kehitetään kasvisruoan laatua - Kunnan edustaja tuo vähähiilisyystavoitteet keskusteluun hankintarenkaan tapaamisissa - Osallistutaan aktiivisesti ratkaisujen löytämiseen, jotta ruokahankinnoissa voitaisiin hyödyntää nykyistä enemmän lähiruokaa	2025 →	Ruokapalvelut, sivistystoimi
Tuodaan esiin paikallisia tuottajia, palveluita sekä innovatiivisia maaseutuyrittäjiä	- Päivitetään Visit Parikkala –sivuston ”Paikalliset herkut” –alasivu ja viestitään sivustosta - Pohditaan sopivaa kanavaa Valma-kaupasta viestimiseen - Tehdään yhteistyötä maaseututoimen kanssa viestittäessä paikallisista innovatiivisista maaseutuyrittäjistä sekä heidän kokeiluista ja kokemuksista liittyen mm. hiilensidontakasveihin	2025 →	Hallinto, viestintä, yrityspalvelut, maaseututoimi
Ollaan hankeyhteistyön kautta sekä itse aktiivisesti mukana toteuttamassa kosteikko- ja vesiensuojeluhankkeita	- Simpelejärven kunnostushanke, jatkoaika vuodelle 2025 - Lahdenpohjan kunnostushanke 2024-2026 (Saimaan vesiensuojeluyhdistys) - Ylimaakunnallinen potentiaalisten ilmastokosteikoiden selvityshanke	Jatkuva	Kunta, Saimaan vesiensuojeluyhd., maaseututoimi, LPR, MTK, ProAgria
Tehdään biokaasutuotannon selvityshankkeessa yhteistyötä maaseutuyrittäjien kanssa	- Aktivoidaan viljelijäryhmähankkeen syntymistä biokaasun tuotantolaitoksen saamiseksi - Selvitetään biotaloustuotteiden ja –lannoitteiden käytön edistämistä	2025 →	Kunnan eri toimialat, alueen maaseutuyritykset

Kerttu Valkeapää, 3. lk

2.5 Metsät, hiilinielut ja luonnon monimuotoisuus

Luontokato on meneillään oleva globaali kriisi ja monimuotoisuuden romahtaminen vaikuttaa suoraan ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin. Ilmasto- ja monimuotoisuustoimet tukevat usein toisiaan, mutta voivat olla myös ristiriidassa - kokonaiskestävyyden huomiointi on tärkeää. Kunnalla on merkittävä rooli kestävän maankäytön toteutuksessa ja se voi toimia esimerkkinä omistamiensa metsien hoidossa huolehtimalla virkistys- ja luontoarvoista sekä ilmastokestävyydestä. Luonnon monimuotoisuutta voidaan vaalia vain paikallisesti, joten arvokkaiden kohteiden tunnistaminen ja niistä huolehtiminen on keskeistä.

Metsät ja hiilinielut

Toimenpide	Kuvaus	Aikataulu	Vastuu- ja yhteistyö-tahot
Vahvistetaan hiilinieluja kunnan metsänhoidon kautta	- Tuodaan kunnan ilmastotavoitteet osaksi metsänhoitosuunnitelmaa, kun päivitys on ajankohtainen - Ei hakata voimakkaassa kasvuiässä olevaa puustoa ja suositaan avohakkuiden sijaan jatkuvaa kasvatusta - Tunnistetaan metsiin kohdistuvat ilmatoriskit, kuten tuholaiten ja myrskytuhojen yleistymisen	2025 →	Tekninen toimi, hallinto
Vahvistetaan hiilinieluja maankäytön ja kaavoituksen kautta	- Säilytetään asukkaille tärkeät lähimetsät ja ekologiset verkostot - Edistetään hiilinieluja ja hiilivaraston kasvua esim. asuinalueiden lähellä olevissa puistometsissä, retkeilyalueiden yhteydessä ja maisemakohteilla - Huomioidaan luvitus- tai kaavoitusprosessissa aurinkovoimala- ja muiden hankkeiden vaikutukset hiilinieluihin ja -varastoihin	2025 →	Tekninen toimi
Vahvistetaan hiilinieluja ja luonnon monimuotoisuutta hankkeiden kautta	- Selvitetään potentiaalisia ennallistettavia suoalueita sekä tähän liittyviä rahoitusmahdollisuuksia - Perustetaan kosteikkoja ja niittyjä soveltuville alueille - Edistetään kansallispuistohanketta yhdessä muiden toimijoiden kanssa - Huomioidaan vesistöjen hiilinielut osana vesistöjen kunnostushankkeita	2025 →	Tekninen toimi, ympäristö-toimi
Osallistutaan vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön kestävän metsänhoidon periaatteiden levittämiseksi	- Vahvistetaan yhteistyötä ympäristötoimen kanssa - Osallistetaan asukkaita ja mökkiläisiä kunnan metsänkäyttöön liittyvissä asioissa	2025 →	Hallinto, ympäristötoimi, tekninen toimi

Luonnon monimuotoisuus

Toimenpide	Kuvaus	Aikataulu	Vastuu- ja yhteistyötahot
Säilytetään monimuotoisen luonnon tila vähintäänkin entisellään.	- Vaalitaan perinnemaisemia - Toteutetaan aktiivista vieraslajien torjuntaa sekä kunnan omana työnä että kannustetaan asukkaita, mökkiläisiä ja maanviljelijöitä osallistumaan vieraslajien torjuntaan esimerkiksi talkoiden tai kampanjoiden avulla.	Jatkuva	Kunta, viestintä, asukkaat, paikalliset järjestöt
Osallistutaan maakunnalliseen luonnon monimuotoisuustyöhön	- Vieraslajien torjunnan maakunnallinen yhteistyö Priodiversity-hankkeen toimenpiteet, mm. maakunnan lumo-ohjelma	2025 →	KAS ELY, Maakuntaliitto, Etelä-Karjalan kunnat
Varmistetaan, että hankkeet, joilla voi olla merkittäviä luontovaikutuksia, ovat sosiaalisesti ja ekologisesti kestäväällä pohjalla	- Tehdään tarvittavat luontoselvitykset - Viestitään avoimesti asukkaiden suuntaan	Jatkuva	Kaavoitus, rakennusvalvonta, yhteistyössä ELY, osakaskunnat, yksityiset toimijat
Lisätään lasten ja nuorten luontotietämystä ja -kontakteja	- Lisätään luonto-opetusta - Pidetään esillä luonnon monimuotoisuudesta aiheutuvia terveyshyötyjä - Huomioidaan luonnon monimuotoisuus ja ympäristönsuojelu opetussuunnitelmatyössä.	Jatkuva	Sivistystoimi, varhaiskasvatus, esiopetus
Edistetään luonnon monimuotoisuutta perustamalla niittyjä	- Hyödynnetään soveltuvat läjitysmaat mahdollisuuksien mukaan niittykumpuina - Selvitetään mahdollisuudet perustaa niittyjä Kirjolan koulun piha-alueelle - Kannustetaan myös asukkaita luontopihojen ja niittyjen perustamiseen	Käynnissä	Tekninen toimi

2.6 Kierrätys ja kiertotalous

Alun perin kaikki ihmisen toiminnasta syntyvä jäte on luonnonvaroja, joita maapallollamme on rajallisesti. Kierrätyksen ideana on vähentää luonnonvarojen tuhlausta: hävittämisen sijaan jättemateriaali palautetaan uusien tuotteiden raaka-aineiksi.

Jätteiden oikeaoppinen lajittelu on jokaisen velvollisuus ja se tulee tehdä kaikille mahdolliseksi. Kierrättäminen tuo säästöä ja kierrätyksen avulla myös konkreettisesti suojellaan ympäristöä. Tärkeää on myös suosia kierrätysmateriaaleista kestävästi valmistettuja tuotteita.

Tinja Nuopponen, 5a

Kierrätys ja kiertotalous

Toimenpide	Kuvaus	Aikataulu	Vastuu- ja yhteistyötaho
Tiedotetaan kierrätysmahdollisuuksista	Tiedotetaan jäteasemien aukioloajoista ja tilapäisistä kierrätysmahdollisuuksista esim. energiajätteen ja metalliromun keräyslavoista	Jatkuva	Tekninen, viestintä, EKJH
Järjestetään lajiteltavien jätteiden keräys tehokkaasti ja toimivasti	Varmistetaan, että kunnan omissa kohteissa on riittävät jätteiden keräys- ja lajittelumahdollisuudet	Jatkuva	Tekninen, EKJH
Jatketaan hyväksi todettujen kiertotalouspalvelujen hyödyntämistä ja tutustutaan mahdollisuuksien mukaan uusiin	- Jatketaan kiertonetin käyttöä - Tutustutaan: Materiaalitori jätteiden, sivuvirtojen, ylijäämämateriaalien ja uudelleen käytettävien materiaalien hyötykäyttö Korjaa.se alueen korjauspalvelut samalla sivustolla RENET –uudelleenkäyttöverkosto	Käynnissä	Tekninen toimi, EKJH
Selvitetään ja mahdollisuuksien mukaan viestitään Parikkalan Omakotiyhdistyksen mahdollisuuksista välineiden ja laitteiden lainaajana	Parikkalan Omakotiyhdistyksen jäsenet voivat käyttää yhdistyksen omistamia välineitä ja laitteita. Hallitus on määritellyt laitteiden käyttösäännöt ja määrännyt käyttömaksut.	2025	Viestintä

3. Sopeutuminen ja varautuminen

Ilmasto on jo muuttunut ja tulee muuttumaan, vaikka hillintätoimissa onnistuttaisiin. Kunnissa tulisi tunnistaa merkittävimmät ilmastonmuutoksen riskit ja haavoittuvuudet sekä varautua näihin. Etelä-Karjalassa kuivat kesät lisäävät laajojen maastopalojen riskiä alueella. Ilmastonmuutos voi lisätä myös paikallisia rajuja ukkosmyrskyjä ja hulevesitulvia. Laajamittaiset sähkönjakelun tai tietoliikenteen vauriot vaikuttavat toteutuessaan koko yhteiskuntaan laajasti.

Nelli Kupiainen, 9. lk

Kärjet ilmastonmuutokseen sopeutumiseen

1. **Hulevedet:** Tarkistetaan hulevesijärjestelmän riittävyys äkillisten rankkasateiden varalta. Tunnistetaan ja korjataan riskikohteet osana kokonaisvaltaista hulevesisuunnittelua. Lisätään tarvittaessa etenkin luonnonmukaisia hulevesien suodatusmenetelmiä. Tunnistetaan riskit liittyen pohja- ja pintaveden sekoittumiseen hulevesitulvien aikana.
2. **Sähkökatkot:** Varaudutaan myrskyjen aiheuttamiin sähkökatkoihin mm. riittävillä varavoimajärjestelmillä. Lisäksi huomioidaan myrskytuhoriskit metsiin ja kiinteistöihin.
3. **Yhteistyö.** Vahvistetaan yhteistyötä sopeutumisen kannalta keskeisten sidosryhmien ja yhteistyötahojen kanssa. Edistetään ilmastonmuutokseen sopeutumista ja lisätään omaa osaamista hanke- ja toimijayhteistyön kautta.

Emilia Hernesmaa, 8. lk

4. Viestintä ja osallistaminen

Kunnilla on lakisääteinen velvollisuus tarjota asukkaille ja sidosryhmille tietoa heitä koskevista asioista ja tärkeistä päätöksistä sekä osallistumismahdollisuuksia näihin vaikuttamiseen. Kunnan ilmastobrändi, eli kunnan imago, muodostuu kunnan omien tekojen ja viestinnän sekä muiden viestinnän seurauksena. Kunnan imago on alati muokkautuva. Ilmastomyönteisellä imagolla on positiivisia vaikutuksia kunnan veto- ja pitovoimaan.

Ilmastoviestintä ja osallistaminen

Toimenpide	Kuvaus	Aikataulu	Vastuu- ja yhteistyötaho
Luodaan käytännöt, alustat ja tavoitteet kunnan ilmastoviestinnälle hyödyntäen alueellista tukea ja yhteistyömahdollisuuksia	• Kootaan ilmasto- ja ympäristöasioita kunnan verkkosivuille helpommin löydettäväksi • Toteutetaan some-viestintää valmiita viestintämateriaaleja, kuten kampanjoita ja teemaviikkoja hyödyntäen	Alkaen 2025	Hallinto, viestintä, maakuntaliitto, naapurikunnat
Tehdään ilmastosuunnitelmaa ja ilmastotyötä tutuksi kuntaorganisaatiossa		Alkaen 2025	Viestintä, tekninen toimi
Kunta kannustaa ja näyttää esimerkkiä toteuttamalla ilmastoviestintää asukkaille ja yrityksille	• Kannustetaan asukkaita päästövähennyksiin viestimällä kunnan ilmastotyöstä • Pidetään ilmastoasioita esillä mm. yrityskäynneillä ja tilaisuuksissa mahdollisuuksien mukaan	Alkaen 2025	Kunnan eri toimialat, viestintä
Kunta tekee ilmastoviestinnässä yhteistyötä naapurikuntien, maakuntaliiton ja muiden sidosryhmien/verkostojen kanssa	• Jaetaan tietoa ja vinkkejä tulevista tempauksista ja teemaviikoista • Tehdään ristiin linkitystä ja nostetaan toistemme hyviä ja kannustavia uutisia	Alkaen 2025	Kunnan eri toimialat, viestintä

5. Ilmastosuunnitelman päivitys, toteutus ja seuranta

Kunnan ilmastotyöryhmä päivittää ja seuraa ilmastosuunnitelman toteutumista vähintään kaksi kertaa vuodessa. Toimenpiteitä toteuttavat kaikki toimialat.

Ilmastosuunnitelman toimenpiteiden etenemisen seurantaan ja päivittämiseen käytetään tätä asiakirjaa. Seurannassa hyödynnetään indikaattoreita, joita tarkastellaan ja päivitetään tarvittaessa. Etenemisen seurannassa ilmastosuunnitelman toimenpiteet merkitään seuraavilla värikoodeilla, etenemistilanteen mukaan:

Punainen = ei vielä aloitettu, jäljessä

Keltainen = suunnitteilla

Sininen = toteutuksessa

Vihreä = valmis

Seurantaindikaattorit 1/3

Toimenpide-kokonaisuus	Indikaattori	Lähde	Tiedon saatavuus
Ilmastojohtaminen	Kuntaan myönnetty ulkoinen ilmastotyön rahoitus	Tilinpäätös	Vuosittain
	Ilmastotyön investoinnit	Talousarvio / ilmastobudjetti	Vuosittain
Uusiutuva energia ja energiatehokkuus	Kaukolämmön, öljylämmityksen, sähkölämmityksen ja muun lämmityksen yhteenlasketut päästöt ktCO ₂ e	Syke	Vuosittain
	Kulutussähkön päästöt ktCO ₂ e	Syke	Vuosittain
	Kunnan kiinteistöjen lämmitysöljyn kustannukset €	Tekninen toimi	Vuosittain
	Kunnan aurinkoenergian vuosituotanto	Tekninen toimi	Vuosittain
	Kunnan sähkön vuosikulutus	Tekninen toimi	Vuosittain

Seurantaindikaattorit 2/3

Toimenpide-kokonaisuus	Indikaattori	Lähde	Tiedon saatavuus
Kestävä liikenne ja liikkuminen	Tieliikenteen päästöt kunnassa CO2e/vuosi	Syke	Vuosittain
	Sähkö/täyshybridi/kaasuautojen osuus kaikista kuntaan rekisteröidyistä ajoneuvoista	Tilastokeskus	Vuosittain
	Kulikutapaosuuksien mittaukset	Etelä-Karjalan liikkumistutkimus	Seutukunnittain (Parikkala, Rautjärvi, Ruokolahti), viiden vuoden välein
Kestävä ruokajärjestelmä ja maatalous	Kotimaisia raaka-aineita ja LUOMU-raaka-aineita hyödyntävien kasvisruokapäivien määrä lkm /kasvisruoan kulutus vuodessa kg	Ruokapalvelut	Vuosittain
	Ruokahävikin määrä kg	Ruokapalvelut	Vuosittain
Metsät, hiilinielut ja luonnon monimuotoisuus	Kunnan metsien hakkuumäärät	Tekninen toimi	Vuosittain
	Hakkuumäärät kunnan alueella	LUKE	Vuosittain
	Suojeltujen metsien pinta-ala	LUKE	Kolmen vuoden välein

Seurantaindikaattorit 3/3

Toimenpide-kokonaisuus	Indikaattori	Lähde	Tiedon saatavuus
Ilmastoviisas maankäyttö, vähähiilinen rakentaminen ja infra	Toteutettujen kaavojen ilmastovaikutusten arviointien lkm	Tekninen toimi	Vuosittain
	Toteutettujen rakennus-, saneeraus-, purku- ja infrahankkeiden yhteenlasketut päästöt	Tekninen toimi	Vuosittain
	LED-valojen osuus kunnan katu- ja ulkovaloista %	Tekninen toimi	Vuosittain
Jätteen käsittely ja kiertotalous	Jätteen käsittelyn päästöt ktCO ₂ e	Syke	Vuosittain
	Kierrätysaste ja muut kiertotalouden indikaattorit	EKJH	Vuosittain
Viestintä, vuorovaikutus, yhteistyö	Ilmastoviestinnän julkaisut kunnan viestintäkanavissa kpl	Viestintä	Vuosittain
	Yrityksille suunnattujen ilmastoon liittyvien infotilaisuuksien lkm	Elinkeinopalvelut	Vuosittain